

מִדּוּעַ אֶתָּה כִּכָּה דֵּל בֶּן הַמֶּלֶךְ. וּבִגִּין כֶּךָ, בְּיוֹם רָעָה יִמְלְטָהוּ יי'.

(שמואל ב יג) מִדּוּעַ אֶתָּה כִּכָּה דֵּל בֶּן הַמֶּלֶךְ. וּמִשּׁוּם כֶּךָ, בְּיוֹם רָעָה יִמְלְטָהוּ ה'.

וְאֵלֶּיךָ (ס"א אינון דמסתכלי) דְּאֵינוֹן מִסְתַּכְּלֵי בְּהֵוֹא מָרַע, לְאַתְבָּא לִיה מַחֻבּוּי גִבִּי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּמָה דְּאוּקִימָנָא. בְּהִיכְלָא דָּא קִימָא עָלֶיהָ, לְאַשְׁגַּחָא. וּבִיומָא דְשָׂרְיָא דִּינָא עַל עֲלָמָא, יִשְׁתַּזִּיב מִנִּיה, כְּמָה דְּאֶתְ אִמְר בְּיוֹם רָעָה יִמְלְטָהוּ יי'. יוּמָא דְּאֶתְמָסֵר דִּינָא לְהֵהִיא רָעָה לְשִׁלְטָאָה בִּיה (על עלמא) וְכִלְהוּ אֶלִּין קִימֵי לְאַשְׁגַּחָא. וְעַל דָּא אַקְרוּן חֲרָפִים.

וְאֵלֶּיךָ (אותם שמסתכלים) שְׁהֵם מִסְתַּכְּלִים בְּאוֹתוֹ חוֹלָה לְהַשִּׁיבוֹ מִחֻטְאָיו אֲצֵל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ. בְּהִיכֵל הַזֶּה עוֹמֵד עָלָיו לְהַשְׁגִּיחַ. וּבְיוֹם שְׂשׂוּרָה הַדִּין עַל הָעוֹלָם, יִנְצַל מִמֶּנּוּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּיוֹם רָעָה יִמְלְטָהוּ ה'. הַיּוֹם שֶׁנִּמְסַר הַדִּין לְאוֹתָהּ רָעָה לְשִׁלְטַן בּוֹ (על העולם), וְכָל אֱלוֹ עוֹמְדִים לְהַשְׁגִּיחַ, וְלִכֵּן נִקְרְאוּ חֲרָפִים.

בְּיוּמָא דְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה, כַּד קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָאִים בְּדִינָא עַל עֲלָמָא, וְהֵוֹא סְטָרָא בִישָׂא אֲתֵי לְאַסְטָאָה, כְּדִין מִתְפַּנְפִּי כָּל הַנִּי, וְקִימָן קָמֵי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּכְדִין מִתְעַטְרָן כְּלָהוּ, וְקִימָן קָמֵי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. בְּהֵוֹא זְמַנָּא מַה כְּתִיב, מִשְׁגִּיחַ מִן הַחֲלוּנוֹת מְצִיץ מִן הַחֲרָפִים. מְצִיץ: כְּמָאן דְּאַשְׁגַּח מֵאֲתֵר דְּקִיק, דְּחָמֵי וְלֹא חָמֵי כָּל מַה דְּאַצְטְרִיךְ. וְלִבְתֵּר, מִשְׁגִּיחַ מִן הַחֲלוּנוֹת, אֲתֵר אֲשַׁגְּחוּתָא יִתִּיר, דְּפִתַח פִּתְחִין לְרַחֲמָא עַל כֻּלָּא, וְכַד קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲשַׁגַּח עַל עֲלָמָא, אֲסַתְּכַל בְּאַלִּין חֲלוּנוֹת, וּבְאַלִּין חֲרָפִים, וְחֵיִס עַל כֻּלָּא.

בְּיוֹם שֶׁל רֵאשׁ הַשָּׁנָה, כַּשֶּׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹמֵד בְּדִין עַל הָעוֹלָם וְאוֹתוֹ צַד הָרַע בָּא לְהַשְׁטִין, אֲזַי מִתְפַּנְסִים כָּל אֵלֶּה וְעוֹמְדִים לְפָנֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְאֲזַי מִתְעַטְרִים כֻּלָּם וְעוֹמְדִים לְפָנֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. בְּאוֹתוֹ זְמַן מַה כְּתוּב? (שיר השירים) מִשְׁגִּיחַ מִן הַחֲלוּנוֹת מְצִיץ מִן הַחֲרָפִים. מְצִיץ, כְּמֵי שֶׁמִּשְׁגִּיחַ מִמְּקוֹם דֵּק, שְׂרוּאָה וְלֹא רוּאָה כָּל מַה שְּׂצָרִיךְ. וְאַחַר כֶּךָ, מִשְׁגִּיחַ מִן הַחֲלוּנוֹת, מְקוֹם שֶׁל הַשְׁגָּחָה יִתֵּר, שְׁפוֹתַח פִּתְחִים לְרַחֵם עַל הַכֹּל. וּכְשֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִשְׁגִּיחַ עַל הָעוֹלָם, מִסְתַּכֵּל בְּחֲלוּנוֹת הַלָּלוּ וּבְחֲרָפִים הַלָּלוּ, וְחָס עַל הַכֹּל.

וּכְדִין כַּד יִשְׂרָאֵל תִּקְעִין בְּהֵוֹא שׁוּפֵר וְאַתְעֵר מִתְתָּא הֵוֹא קוּל דְּנִפְיָק מִשׁוּפֵר, כְּלִיל מֵאֲשָׂא וּמִזָּא וְרוּחָא, וְאַתְעַבִּיד מִכֻּלָּא הֵוֹא קוּל, בְּגִין לְאַתְעֵרָא קוּל עֲלָאָה, דְּנִפְקָא מִגּוֹ הֵוֹא שׁוּפֵר, דְּאִיהוּ כְּגוּוֹנָא דָּא, כְּלִיל בְּאֲשָׂא וּבְמִזָּא וְרוּחָא. כְּדִין כְּרוּזָא נִפְקָא, וְאַכְרִיז בְּכִלְהוּ רְקִיעִין, וְאִמְר קוּל דְּוִדִי הִנֵּה זֶה בָּא וְגו', מִשְׁגִּיחַ מִן הַחֲלוּנוֹת מְצִיץ מִן הַחֲרָפִים. וּכְדִין יִדְעֵי כְּלָהוּ, דְּהָא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חֵיִס עָלֶיהוּ דִּישְׂרָאֵל, וְאִמְרֵי זַכָּאִין אֵינוֹן יִשְׂרָאֵל, דְּאִית לֹוּן עֵיטָא בְּאַרְעָא, בְּגִין

וְאֲזַי, כְּשִׁישְׂרָאֵל תּוֹקְעִים בְּאוֹתוֹ שׁוּפֵר וּמִתְעוֹרֵר לְמַעְלָה אוֹתוֹ הַקּוּל שִׁיוּצָא מִן הַשׁוּפֵר, כְּלוּל מֵאֵשׁ וּמִיָּם וְרוּחַ, וְנַעֲשֶׂה מִהַכֹּל אוֹתוֹ הַקּוּל, כְּדִי לְעוֹרֵר קוּל עָלֶינוּ, שִׁיוּצָא מִתּוֹךְ אוֹתוֹ הַשׁוּפֵר, שֶׁהוּא כְּמוֹ זֶה, כְּלוּל בְּאֵשׁ וּמִיָּם וְרוּחַ, אֲזַי יוּצָא כְּרוּז וּמְכַרִּיז בְּכָל הַרְקִיעִים וְאוֹמֵר: קוּל דְּוִדִי הִנֵּה זֶה בָּא וְגו' מִשְׁגִּיחַ מִן הַחֲלוּנוֹת מְצִיץ מִן הַחֲרָפִים. וְאֲזַי כֻּלָּם יוֹדְעִים שֶׁהָרִי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא חָס עַל יִשְׂרָאֵל,

לְאַתְעָרָא רַחֲמֵי מְלַעֲיָלָא, כְּדִין כְּתִיב (תהלים ט) אֲשָׁרֵי הָעַם יוֹדְעֵי תְרוּעָה, יוֹדְעֵי תְרוּעָה וְדָאֵי, (דף ת"א ע"א) יוֹדְעֵי תְרוּעָה: מְתַבְרֵי הַאֵי תְרוּעָה, דְּאִיהוּ דִּינָא קְשִׁיא, דְּכֻלָּא אַתְדַּנּוּ בֵּהּ. זְכָאִין אֵינּוּן יִשְׂרָאֵל בְּעַלְמָא דִּין, וּבְעַלְמָא דְּאֵתִי, בְּגִין דְּאֵינּוּן יְדְעֵי אַרְחוּי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וַיְדְעֵי לְמַהֲךְ בְּאַרְחוּי, וְלִיַּחְדָּא יַחְוּדָא כְּדָקָא יָאוּת.

אַלִּין חֲלוּנוֹת, וְאַלִּין חֲרָפִים, קִיִּימֵי כְּלֵהוּ לְאַחְדָּא כָּל צְלוֹתִין, דְּסַלְקִין מִתְתָּא לְעֵילָא, וְלֹאֲשַׁנְחָא בְּהוּ, לְאַעְלָא לִזְוֵן קָמֵי קְדֻשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְעַל דָּא כָּל בֵּית הַכְּנֶסֶת דְּלָאוּ בֵּיהּ חֲלוּנוֹת, לָאוּ אַתְרַ לְצַלְאָה בֵּיהּ כְּדָקָא יָאוּת.

דְּהָא בֵּית הַכְּנֶסֶת לְתַתָּא, לְקַבֵּל בֵּית הַכְּנֶסֶת דְּלְעֵילָא. בֵּית הַכְּנֶסֶת דְּלְעֵילָא דְּאִית בֵּיהּ חֲלוּנוֹת כְּמָה דְּאַמְרֵן, הֲכִי נְמֵי לְתַתָּא. לְעֵילָא כְּנֶסֶת הַגְּדוּלָּה, אִית בֵּיהּ תְּרִיסָר חֲלוּנוֹת עֲלָאִין, הֲכִי נְמֵי לְהַאֵי בֵּית הַכְּנֶסֶת תַּתָּא. וְכֻלָּא קִיִּימָאן דָּא לְקַבֵּל דָּא, בְּגִין דְּעַלְמִין קִיִּימִין אֵלִין בְּגוּוֹנָא דְּאַלִּין, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא סָלִיק יְקָרִיָּהּ בְּכֻלָּא. וְעַל דָּא בְּיוֹם רַעָה יִמְלִטְהוּ יִי, כַּד שְׁלִטָּא הֵהִיא סְטָרָא בִישָׁא, יִמְלִטְהוּ יִי.

בְּגוּוֹנָא דָּא, הַאֵי מְמַנָּא יְהִירָא"ל, קִיִּימָא עַל כָּל אֵינּוּן דְּחִיִּימֵי עַל מְסַפְנֵי, כְּמָה דְּאַתְרַ אַמְרַ אֲשָׁרֵי מְשָׁפִיל אֶל דָּל. וּבְגִין דָּא כֻלָּא קִיִּימָא בְּהִיכְלָא דָּא, וְהִיכְלָא דָּא אַתְּפִלִּיל בְּהִיכְלָא אַחְרָא רְבִיעָא, דְּתַמָּן הוּא גְזָרִין וְדִינִין לְכֻלָּא. זְכָאֵה חוּלְקִיָּה מָאן דְּיַדְעַ גְּנֻזֵי דְּמֵאֲרִיָּה, לִיַּחְדָּא לִיהּ, וְלִקְדֻשָׁא שְׁמִיָּה דְּמֵאֲרִיָּה תְּדִירָא, לְמִזְכֵּי לִיהּ בְּעַלְמָא דִּין וּבְעַלְמָא דְּאֵתִי.

וְאוּמְרִים: אֲשָׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל שֵׁישׁ לְהֶם עֲצָה בְּאַרְץ כְּדֵי לְעוֹרֵר רַחֲמִים מְלַמְעָלָה. וְאִזּוּ כְּתוּב, (תהלים ט) אֲשָׁרֵי הָעַם יוֹדְעֵי תְרוּעָה. יוֹדְעֵי תְרוּעָה וְדָאֵי. יוֹדְעֵי תְרוּעָה, שְׁמֵשְׁבָרִים אֶת הַתְּרוּעָה הַזֶּה, שְׁהִיא דִּין הַקִּשָּׁה שֶׁהַכֹּל נִדְוָנִים בּוֹ. אֲשָׁרֵי יִשְׂרָאֵל בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, מִשּׁוּם שֶׁהֵם יוֹדְעִים אֶת דְּרָכֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וַיְדְעֵים לְלַכֵּת בְּדְרָכָיו וְלִיַּחְדָּא יַחְוּדָא כְּדָקָא יָאוּת.

חֲחֻלּוֹנוֹת הִלְלוּ וְהַחֲרָפִים הִלְלוּ, כְּלָם עוֹמְדִים לְאַחֲזוּ אֶת כָּל הַתְּפִלוֹת שְׁעוֹלוֹת מְלַמְטָה לְמַעְלָה וְלְהַשְׁגִּיחַ בְּהוּ, לְהַכְנִיסֵן לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְעַל כֵּן, כָּל בֵּית כְּנֶסֶת שְׂאִין בּוֹ חֲלוּנוֹת, אֵינּוּ מְקוּם לְהַתְּפַלֵּל בּוֹ כְּרָאוּי.

שְׁחַרְרֵי בֵּית הַכְּנֶסֶת לְמַטָּה כְּנֶגֶד בֵּית הַכְּנֶסֶת שְׁלַמְעֵלָה. בֵּית הַכְּנֶסֶת שְׁלַמְעֵלָה שֵׁישׁ בּוֹ חֲלוּנוֹת, כְּמוֹ שְׂאֵמְרָנוּ - כִּף גַּם לְמַטָּה. לְמַעְלָה כְּנֶסֶת הַגְּדוּלָּה יֵשׁ בָּהּ שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֲלוּנוֹת - כִּף גַּם לְבֵית הַכְּנֶסֶת הַתְּחַתּוֹן. וְהַכֹּל עוֹמְדִים זֶה כְּנֶגֶד זֶה, מִשּׁוּם שֶׁהַעוֹלָמוֹת עוֹמְדִים אֵלּוּ בְּגוּוֹן שֶׁל אֵלּוּ, וּכְבוֹד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹלָה בְּכָל. וְעַל כֵּן, בְּיוֹם רַעָה יִמְלִטְהוּ ה'. כְּשִׁשׁוּלְטַט אוֹתוֹ הַצַּד הָרַע - יִמְלִטְהוּ ה'.

כְּמוֹ כֵּן, הַמְּמַנָּה הַזֶּה יְהִירָא"ל עוֹמֵד עַל כָּל אוֹתָם שְׁחָסִים עַל עֲנִיִּים, כְּמוֹ שְׂאֵמְרַ אֲשָׁרֵי מְשָׁפִיל אֶל דָּל, וּבְשָׁבִיל זֶה הַכֹּל עוֹמֵד בְּהִיכְל הַזֶּה, וְהִיכְל הַזֶּה נְכַלֵּל בְּהִיכְל אַחַר רְבִיעֵי, שְׁשֵׁם הֵם הַגְּזָרוֹת וְהַדִּינִים לְכָל. אֲשָׁרֵי חִלְקוּ שֶׁל מִי שִׁיּוּדַע אֶת גְּנֻזֵי רְבוּנוּ, לִיַּחְדָּו וּלְקַדֵּשׁ אֶת שֵׁם רְבוּנוּ תְּמִיד, לְזַכּוֹתוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.